

Департамент культури, туризму, національностей та релігій
Запорізької обласної державної адміністрації
Комунальний заклад "Запорізька обласна бібліотека для дітей
"Юний читач" Запорізької обласної ради

Символи державної величі

*Рекомендації бібліотекарів з популяризації
державних та народних символів України*

Запоріжжя
2024

Символи державної величі / Рекомендації бібліотекареві з популяризації державних та народних символів України / укладач І. Л. Ладика. – Запорізька обласна бібліотека для дітей "Юний читач". – Запоріжжя, 2024. – 32 с.

Національні символи – це свідчення високого духу народу, його історичних прагнень, унікальності, своєрідний генетичний код нації. Вони покликані служити надійною основою формування громадянських рис особистості, її патріотизму та національної свідомості.

Велику роль у громадянському вихованні відіграють бібліотеки для дітей. Завдяки проведенню сучасних креативних заходів фахівці дитячих бібліотек сприяють розширенню знань дітей про Україну, про її державні та народні символи; формують у юних читачів патріотичні почуття та повагу до державної атрибутики; стимулюють бажання берегти народні звичаї та традиції.

Видання містить методичні поради щодо організації роботи з популяризації національних символів українського народу, їх історії та значення. Наведені розробки бібліотечних заходів для читачів, а також список допоміжної літератури та інтернет-ресурсів.

Методичні матеріали можуть стати в нагоді бібліотечним фахівцям, класним керівникам, педагогам позашкільних закладів освіти, вихователям. Видання може бути цікавим широкому колу читачів.

Укладач

Інна ЛАДИКА

Редагування
та комп'ютерна верстка

Людмила ВЕСЕЛОВА

Відповідальний за випуск

Лариса ДАНИЛОВА

Український народ має безліч свят. Одні свята відзначають з давніх-давен, а інші з'явилися зовсім недавно. Проте кожне свято має свою історію, національні звичаї та традиції. Державні свята встановлюються урядом на честь подій, які мають важливе історичне значення для країни. Вони відіграють надзвичайно важливу роль у формуванні національної свідомості, збереженні культурної спадщини та зміцненні державності.

Ось декілька аспектів, що підкреслюють важливість таких свят:

- наголошують на ідентичності та єдності українців як окремого народу. Вони є джерелом національної гордості.
- нагадують про важливі події в історії України, вшановують жертв і героїв, зберігають пам'ять про минуле;
- допомагають передавати традиції, звичаї та культурні цінності наступним поколінням, зберігаючи тим самим культурну спадщину;
- сприяють зміцненню соціальних зв'язків. Відзначаючи державні свята люди збираються разом та святкують як одна велика національна родина;
- стимулюють почуття патріотизму, гордості за свою країну та її досягнення;
- виконують освітню функцію, розповідаючи про історію, культуру та значущі події в житті України.

Серед великої кількості таких свят слід приділяти особливу увагу Дню Соборності України (22 січня), Дню Державного Герба України (19 лютого), Дню Державного Гімну України (10 березня), Дню Конституції України (28 червня), Дню Української Державності (15 липня), Дню прийняття Декларації про суверенітет України (16 липня), Дню Державного Прапора України (23 серпня), Дню Незалежності України (24 серпня).

День Української Державності, попри тисячолітню історію українського державотворення – одне з недавно запроваджених свят. У 2018 році ініціативна група на чолі з Левком Лук'яненком звернулися до нації та парламенту з пропозицією започаткування Дня Української Державності. Офіційно ж свято почало відзначатись з 2022 року. День Української Державності запроваджений на утвердження спадкоємності понад тисячолітньої історії українського державотворення, а також для протидії російській дезінформації та історичним фейкам про буцімто єдність походження українського та російського народів. Історія української держави засвідчується першими згадками про створення столиці Давньоруської держави – міста Києва та подіями, пов'язаними з діяльністю київського князя Володимира. У 988 р. він прийняв християнство як державну монорелігію, що стало для України цивілізаційним вибором. Саме на вшанування видатного державотворця Володимира Великого у День Хрещення Київської Русі-України – 15 липня – встановлено День Української Державності. Цього дня ми

засвідчуємо також і повагу до Т. Шевченка, М. Костомарова, В. Антоновича, М. Драгоманова, І. Франка, Л. Українки, М. Грушевського та інших знаменних представників і представниць національної еліти та борців за державність і незалежність України. День української державності – це можливість для кожного з нас згадати історію своєї країни, повну боротьби за незалежність, єдність та щасливе життя. Прагнення до свободи та самостійності є визначальною цінністю українців, що давала наснагу і сили залишатися собою в часи бездержавності. Цінуємо те, за що боролися наші предки, пам'ятаємо всіх, хто загинув у цій боротьбі, будуюмо майбутнє, в якому нам самим хотілося б жити.

Кожен народ має свої святині, свої символи, на яких виховується молоде покоління. Є вони і в нашого народу: символи держави, за якими впізнають у світі нашу країну. Символіка – це своєрідна візитна картка країни, вона ніби представляє її, підтверджує її існування. Національні символи – це свідчення високого духу народу, його історичних прагнень, унікальності, своєрідний генетичний код нації. Вони покликані служити надійною основою формування громадянських рис особистості, її патріотизму, національної свідомості.

Організуючи заходи щодо популяризації державних та народних символів України, доцільно згадати історію їх походження та наголосити на їх значущості для українців. Радимо також звернути увагу відвідувачів на цікаві та маловідомі факти про державні символи України.

У ст. 20 розділу 1 Конституції України записано: **"Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України, Держаний Гімн України"**. Згадаємо деякі факти, пов'язані з нашими національними символами.

Цікаві та маловідомі факти про Державний Герб – тризуб.

Герб України – тризуб, що є потужним символом нашої нації. Він має глибоке історичне і культурне значення. Корені тризуба сягають часів Київської Русі, коли князь Володимир Великий використовував його як свій родовий знак. Сьогодні тризуб символізує єдність, силу та незалежність України.

➤ Зображення тризуба археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих I ст. н. е. Цей символ був відомий серед народів Сходу та Середземномор'я з найдавніших часів, а в українських землях – із II століття.

➤ Існує понад сорока версій, які пояснюють походження тризуба. Найпопулярніша з них говорить, що цей давній знак є містичним символом тривимірності світу.

➤ У період козацької держави, тризуб був популярним серед козаків як символ військової доблесті та незалежності. Він часто зображувався на прапорах та гербах козацьких військових формувань.

➤ Після затвердження тризуба як герба УНР, стали говорити, що в ньому зашифроване слово "воля". Також багато хто бачить у тризубі початкові літери імен Володимир, Ольга та Ярослав – князів, які уклали українську державу.

➤ При затвердженні Державного Герба України було розглянуто багато варіантів, проте вирішили зупинитись саме на тризубі, аби продемонструвати, наскільки давньою є історія української держави.

➤ День Української Державності також має свій символ – це чотири тризуби, які означають боротьбу, незалежність, історію та ідентичність. Цей символ спростовує міф про те, що Україна – молода держава, адже наш герб походить від родового знаку Рюриковичів та був знаком князя Володимира Великого, за якого хрестилася Київська Русь.

➤ Особливим часом для відродження державної символіки України стали події зими 2013-2014 року. На Майдані під час Революції Гідності тризуб малювали на щитах і шоломах. А після повномасштабного російського вторгнення в лютому 2022 р. в Україні, а згодом і в усьому світі, стався справжній бум на українські національні символи.

➤ Сучасне використання герба в державній символіці, культурі, мистецтві наголошує на його ролі як живої частини національної ідентичності. Це також свідчить про те, що тризуб продовжує жити та розвиватися разом із українською нацією.

У час повномасштабної війни наш Державний Герб продовжує відігравати надзвичайно важливу роль, ставши символом єднання, стійкості, героїзму та прагнення до незалежності, які демонструє сьогодні світові український народ.

Цікаві та маловідомі факти про Державний Прапор

Прапор України – є одним із символів нашої незламної країни. Він – душа України, втілення її мрій про свободу, єдність та незалежність. Історія Державного прапора України сягає корінням у глибину століть, а його значення з часом лише набувало глибини й багатогранності.

➤ Золотий, жовтий колір символізує Творця, Бога-батька і взагалі – Вищу Духовність.

➤ Синій колір – це усе земне, а також свобода вибору.

➤ Жовтий (золотий) і синій кольори використовувалися на гербі Руського королівства XIV ст. Вони вживалися на гербах руських земель, князів, шляхти і міст середньовіччя і раннього нового часу.

➤ У XVIII ст. козацькі прапори Війська Запорозького часто виготовлялися з синього полотна з лицарем у золотих чи червлених шатах та золотим орнаментом.

➤ Офіційно синьо-жовту атрибутику почали використовувати у 1848 р., від початку українського національного відродження в Галичині та Буковині.

➤ Найдавніші українські прапорні полотна мали трикутно-клинову форму.

➤ Під синьо-жовтими прапорами здійснювалися три проголошення Української державності: 1917, 1941 та 1990 року.

➤ За радянських часів зберігання синьо-жовтого полотнища вважалося злочином, за який могли ув'язнити на два роки.

➤ Український прапор неодноразово був на орбіті Землі та навіть на Місяці, демонструючи участь країни в міжнародних космічних дослідженнях та її внесок у розвиток космонавтики.

➤ Прапор України визнано одним з найкрасивіших у світі. Його прості, але виразні кольори символізують природну красу та духовні цінності країни.

Український прапор є не просто державним символом, але й важливим елементом національної гордості, єдності та спадщини. Він нагадує кожному українцю та світовій спільноті про незламний дух, історичну стійкість і прагнення України до свободи та незалежності, незламності кордонів не тільки на карті, але й в реальності.

Цікаві та маловідомі факти про Державний Гімн

Щороку 10 березня в Україні відзначають досить молоде, але дуже важливе свято – День Державного Гімну. Державний Гімн символізує єдність, силу та стійкість країни.

➤ Перший текст гімну написав 23-річний фольклорист і етнограф Павло Чубинський, представник київської богеми. Вірш набув неабиякої популярності і потрапив у руки російської поліції. За "шкідливий вплив на розум простолюду" Павла Чубинського вислали до Архангельської губернії.

➤ Автор музики, громадський діяч і греко-католицький священник Михайло Вербицький, спочатку написав музику для гітари, а вже згодом адаптував її для хору.

➤ Вперше пісню "Ще не вмерла Україна" було виконано 10 березня 1865 р. у польському місті Перемишль на Шевченкових роковинах.

➤ Перший запис гімну "Ще не вмерла Україна" відбувся за участі визначного українського оперного співака Модеста Менцинського у жовтні 1910 р. в м. Кельн (Німеччина) на фірмі Gramophon.

➤ Лише Іван Франко та Леся Українка визначили "Ще не вмерла Україна" як національний гімн.

➤ Пісня "Ще не вмерла Україна" була національним гімном за часів УНР та ЗУНР.

➤ У Російській імперії українські національні славені були заборонені та вважалися ідеологічно небезпечними.

➤ Оригінал тексту та музики гімну, які написані рукою авторів, сьогодні зберігаються в Науковій бібліотеці ім. В. Стефаника у Львові.

➤ У 2005 р. введено ювілейну монету номіналом 10 гривень "Державний Гімн України", присвячену державному символу. Її випустили на відзначення 140-ї річниці

його першого публічного виконання. Монета належить до серії "Відродження української державності".

Під час російського вторгнення Державний Гімн набув для українців символу свободи, гідності та незалежності, став гімном боротьби, вірності та патріотизму. У бомбосховищах, під час обстрілів та на передовій завжди звучить "Ще не вмерла України ні слава, ні воля", а слова "Душу й тіло ми положим за нашу свободу" стали пророчими.

Окрім державних символів, кожен народ має ще й **народні символи**. Вони є квінтесенцією історії народу, його духу і прагнень. Народні символи – це те, що найбільше любить і шанує будь-який народ. Називаючи народний символ, можна дізнатися, про яку країну йдеться. Саме це називають ідентичністю.

Українці мають свої традиції, які споконвіку шанують і бережуть. Це – батьківська хата, материнська пісня, святий хліб, вишитий рушник, червона калина, зажурена верба, хрещатий барвінок, дивовижна писанка, вірний своєму краю лелека тощо. Всі вони – наші давні і добрі символи, наші обереги. Народні символи України – сакрал українського народу. Українці відтворюють їх у вишивці на сорочках і рушниках, у розписі посуду та в кованих виробах, у різьбленні, гравюрі й барельєфному оздобленні житла, у розписах печі в хатах і в гончарних виробах, а також в окремому виді української творчості – писанках.

Народні символи – це наші святині. Знайомлячи читачів із народною символікою України, радимо звернути увагу на їхню класифікацію, наведену у "Словнику символів культури України":

➤ поселення та житло українців (хата, покуть, ворота, інше). Корисні матеріали див. *Символіка поселення та житла українців*: <https://mamayeva-sloboda.kyiv.ua/publ/symvolika-poselennya-ta-zhytla-ukrayintsiv/> тощо;

➤ звичаєвість (Зелені свята, писанка, крашанка, колядки, щедрівки, веснянки, інше). Корисні матеріали див. *Україна: етнографічна мозаїка*: <https://vue.gov.ua> тощо;

➤ усна народна творчість (думи, замовляння, інше). Корисні матеріали див. *Українські традиції*: <http://traditions.in.ua/usna-narodna-tvorchis>, *Усна народна творчість України*: <https://proridne.org/t> тощо;

➤ мова, мовлення, алфавіти (символіка слов'янської абетки, Слово, книга, інше). Корисні матеріали див. *«Українська абетка», якій понад 100 років*: <https://suspilne.media/culture/603087-ukrainska-abetka-najvidomisij-praci-georgia-narbuta-106-rokiv-akmistectvo-popularizue-movu/>, *Цікаві літери української абетки*: <https://vseosvita.ua/blogs/tsikavi-literi-ukrainskoi-abetky-99832.html>, *Шрифтова абетка української ідентичності*: <https://abetkaua.com/> тощо;

➤ Запорозьке козацтво (Запорозька Січ; символи влади: булава, штандарт, інше). Корисні матеріали див. *Козацька символіка, як відображення української національної ідеї*: <https://galych.com.ua/bloh/entry/kozatska-symvolika>, *Козацькі клейноди*:

символи сили та влади в українській історії: <https://md-eksperiment.org/post/20230930-kozacki-klejnodi-simvoli-sili-ta-vladi-v-ukrayinskij-istoriyi> тощо;

➤ народний одяг (вишиванка, вінок, кожух, китайка, шаровари, символіка верхнього одягу тощо). Корисні матеріали див. *Національний одяг українців: історія, традиції, символіка:* <https://ukrrain.com/nacionalnij-odiyag-ukrainsiv-istoriya-tradicii-simvolika.html> тощо;

➤ громадський побут. Корисні матеріали див. *Національна культура України минулих століть та побут населення:* <https://www.osvita.ua/vnz/reports/culture/11503/> тощо;

➤ галузі господарства, народні промисли (сінокіс, бджільництво, ткацтво, кузня, писанкарство; народна графіка: вишитий орнамент, петриківський розпис; традиційні страви: борщ, сало, пироги, вареники, куліш, інше). Корисні матеріали див. *Писанка і петриківський розпис – мистецькі символи України:* <https://uahistory.co/pidruchniki/masol-art-integrated-course-7-class-2015/1.php>, *Україна: етнографічна мозаїка:* <https://vue.gov.ua>, *Художні промисли в сучасній Україні як складова української культури:* <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/11248/> тощо;

➤ народна ботаніка (жито, пшениця, просо, баштан; барвінок, мак, мальва, конвалія, чорнобривці, інше). Корисні матеріали див. *Головні українські квіти: фото, символи та значення:* <https://www.u-f-l.net/ua/flowers/golovni-ukrayinski-kvity>, *Рослини – народні символи України, обереги та цінності:* <https://1000porad.com/roslyny-narodni-symvoly-ukrayiny/>, *Символи України – рослини та тварини:* <https://greenpost.ua/blogs/symvoly-ukrayiny-roslyny-ta-tvaryny-i63378> тощо;

➤ зоологія (бджола, соловейко, лелека, ластівка, інше). Корисні матеріали див. *Народні символи України: тварини:* <https://1000porad.com/narodni-symvoly-ukrayiny-tvaryny>, *Українська народна ботаніка та зоологія:* <https://mykrai.wordpress.com> тощо.

➤ астрономія (зоря, зірки, сонце, місяць, інше). Корисні матеріали див. *Народна астрономія українців:* <https://drukarnia.com.ua/articles/narodna-astronomiya-ukrayinciv-S1EVZ>, *Українська народна астрономія:* <https://astroosvita.kiev.ua/infoteka/articles/una.pdf> тощо;

➤ атмосферні явища, географічні назви (роса, вітер, Дніпро, інше). Корисні матеріали див. *Етнічні та географічні назви української землі:* <https://www.ridivira.com/uk/istoriya/etnichni-ta-heohrafichni-nazvy-ukrainskoi-zemli>, *Історико-етнографічні регіони України: походження їх назв і знаходження на мапі України:* <https://vseosvita.ua/library/istoriko-etnografichni-regioni-ukraini-pohodzenna-ih-nazv-i-znahodzenna-na-mapi-ukraini-229240.html> тощо;

➤ українська міфологія та демонологія (вій, мавка, чорт, водяник, інше). Корисні матеріали див. *Українська демонологія:* <https://tureligious.com.ua/ukrainska-demonolohiia> тощо;

➤ християнство і язичництво (Ісус Христос, Святий Миколай, Архангел Михаїл,

Оранта, Купала, Ярило, Сварог, Перун, Дажбог, Білобог, інше). Корисні матеріали див. *Християнські символи у традиціях і культурі українського народу*: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-uroku-hristianski-simvoli-u-tradiciah-i-kulturi-ukrainskogo-narodu-etika-7-klas-446911.html>, *Язичництво в культурі давньої Русі*: <http://studcon.org/yazychnyctvo-v-kulturi-davnoyi-rusi> тощо.;

➤ геральдика, нумізматика, архітектура (тризуб, жовтий і синій колір, лев, козак із мушкетом, восьми- та чотирьохкутні зірки, сонце, місяць, храм, інше). Корисні матеріали див. *Астральна символіка в українській територіальній геральдиці*: <http://www.iapmm.lviv.ua/12/ukrsky/ukrsky-2/data/214-233.pdf>, *Геральдика України*: <https://heraldry-ua.wixsite.com/heraldry-ua/heraldry-of-ukraine>, *Традиційний храм в Україні. Символіка храму*: <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-na-temu-tradicijnij-hram-v-ukraini-simvolika-hramu-271419.html>), *Українська архітектура: 10 будівель, які має побачити кожен*: <https://rubryka.com/article/architecture-of-ukraine/> тощо,

➤ музичні символи. Корисні матеріали див. *Музичні символи України*: <https://naurok.com.ua/muzichni-simvoli-ukra-ni-7-kl-69642.html>, *Знакові композиції та їх історії у проєкті "Музичні символи України"*: <http://www.nrcu.gov.ua/prog.html?id=1065&page=2> тощо;

➤ числа, геометричні фігури (три, дев'ять, коло, інше). Корисні матеріали див. *Символіка фігур*: <http://about-ukraine.com/simvolika-koloriv/>, *Символіка чисел в українській традиції*: <https://koral.info/usna-tvorchist/simvolika-chisel-v-ukrainskii-tradicii.html> тощо;

➤ кольори, форми, мінерали, прикраси (білий, червоний, дукач, інше). Корисні матеріали див. *Символіка кольорів*: <http://about-ukraine.com/simvolika-koloriv/>, *Традиційні українські прикраси: сплетіння часу, моди та історії*: <https://lifestyle.ua.com/tradycijni-ukrayinski-prykrasy/>) тощо;

➤ народні звичаї, обряди, вірування, традиції, ігри (символіка народних ігор, інше). Корисні матеріали див. *Астральна символіка*: <https://www.ridivira.com/uk/suspilstvo/astralna-symvolika>, *Українські народні ігри*: <https://osvita.ua/school/method/upbring/9167/> тощо;

Маючи такі прекрасні символи, український народ зумів уберегти від забуття нашу пісню та думу, історію й родову пам'ять, мужність і волелюбність. Проте, цього року ми знову вимушені відзначати державні свята в жорстоких умовах війни. Кожна хвилина свободи здобувається воїнами, які ціною свого життя стримують російську навалу. Сирени та ракети, що забарвили українське небо кривавими плямами, ворожі танки та літаки, що вкрали мирний сон українців, згуртували та зміцнили нас. Щодня народ України показує всьому світу, що таке справжня свобода та любов до своєї Батьківщини. Саме тому найважливішими завданнями дитячої бібліотеки натеper є прищеплення почуття гордості за свою країну, за свій народ; формування громадянина своєї держави, розширення знань дітей про Україну, її державні та народні символи;

виховання патріотичних почуттів та поваги до державної атрибутики; формування бажання берегти народні звичаї та традиції.

З метою досягнення означених завдань радимо, перш за все, розкривати книжковий фонд за допомогою креативної наочності. Наприклад, **книжкової виставки-панорами "Символи волі, честі й величі незалежної країни", інформ-галереї "Знаки нашої свободи", виставки-трибуни "Символи держави як святиню шануємо і бережемо", стендової експозиції "Віночок народних символів України", вебвітрини "Історія та сучасність нашої держави" та ін.**

Розширити та поглибити знання дітей про державні і народні символи нашої країни допоможуть **інформ-реліз "Етапи українського державотворення", інформаційний колаж "Символи віри і добра", інформаційний перегляд "Шляхом національного відродження", інформсеанс "Українське державотворення: від давнини до сьогодення", бібліографічний огляд літератури "Дню Української Державності присвячено", експрес-інформація "Україна – унікальна, Україна – надзвичайна", онлайн інформування "Герб. Прапор. Гімн. Держава" тощо.**

Формуванню шанобливого ставлення до державних символів сприятимуть **історичний екскурс "Незламне прагнення до волі", ретропогляд у минуле "У тисячоліттях і віках святиться слово – "Україна", подорож у часі "Україна від самого початку", хронологічна панорама "Із минулого у сьогодення: основні етапи українського державотворення", година історичних повідомлень "Символіка незалежності", літературно-історична подорож "Україна: від гетьмана до президента", історичний круїз "Крізь плін століть і гомін сьогодення" та ін.**

Розвивати почуття патріотизму, поваги до життєвих цінностей юним читачам допоможуть **національно-патріотичний фестиваль "Держави славна назва – Україна", патріотичний форум "Україна – країна нескорених!", патріотичний діалог "Шануймо державні символи, славимо Україну!", година цікавих повідомлень "Наші символи – наші святині", історична пам'ятка "Становлення Української державності", бібліоперфоманс "Люблю тебе, страждення Україна, бо я – твоє дитя і світле майбуття", коло однодумців "Тільки одну Батьківщину ми маємо, її Україною звать", година освідчення "Свята земля серпанку і калини", година спілкування "Патріотичні лейтмотиви", поетичний камертон "Незалежна, вишита колоссям, Україна квітуча моя", музичний колаж "Моя Батьківщина – рідна земля, мамина пісня, широкі поля", патріотична акція "Нам пора для України жити!", street-art "Я – патріот своєї країни", соціально-патріотичний флешмоб "Ми синьо-жовті" тощо.**

Становленню громадянських якостей особистості юних читачів сприятимуть **круглий стіл "У нас єдина мета – нездолання ніким і ніколи Україна свята", година юного громадянина "І Герб, і Гімн, і Прапор, Україно, – навічно у серцях синів твоїх", година вдячності "Незалежна моя Україна, пишна квітка планети Земля", етична бесіда "Синє небо, жовте сонце, зазирніть в моє віконце", відверта**

розмова "Кольори, що дають надію", стрім-бесіда "Вже ніхто не знищить Україну в тобі, в мені, у кожному із нас", літературно-історичний калейдоскоп "Світ моєї України", міні-екскурс "Моя Україна – Батьківщина єдина", експрес-квест "Ми – громадяни України, до неї вірна в нас любов!", інтелект-подіум "Духом завжди була вільною, залишалась Україною" та ін.

На розвиток національної свідомості читачів можуть бути спрямовані: бесіда-пізнання "Маяки свободи", історичний калейдоскоп "Із джерел землі отчої: народні та державні символи України", година юного громадянина "Синьо-жовтий символ незламності", історична година "Ода державності", поетичний флешмоб "Живи, Україно, живи для краси, для сили, для правди, для волі!", естафета поколінь "Жива душа народна, жива, неподолання", турнір народознавців "У звичаях, традиціях народу ти душу України пізнавай", патріотичний квест "Неймовірна моя Україна", флешмоб "Прапорові барви України", патріотичне рандеву "Жовто-блакитний вимір" тощо.

Гармонійному світосприйняттю, відчуттю гордості за красу та велич нашої Батьківщини сприятимуть: народознавча веселка "Свята наші, дайте краси і сили", народознавчий лікнеп "Бережемо традиції, живемо сучасним, творимо майбутнє", фольк-майдан "Україна, мій славетний краю!", сімейні вечорниці "Традиції родинні єднають покоління", відеокруїз "Країна, де варто жити", веб-калейдоскоп цікавих фактів "Україна надзвичайна", відеофактаж "Україна: шлях у майбутнє", народознавча інтелектуальна гра "Обереги українців", гра-мандрівка "Традиції народні живі і сьогодні", гра-пазл "Наші обереги" та ін.

У важкі часи, коли ЗСУ відстоюють кордони держави на фронті, всім нам важливо підтримувати непохитність перед ворогом. Прищепити патріотичні почуття юним громадянам простіше та правильніше – через творчість. Мистецтво дозволяє дітям не тільки проявити свою уяву, а й дізнатися більше про свою країну та її спадщину. Багато ідей для творчості із українською символікою можна знайти в Інтернеті.

Наприклад, *Патріотичні поробки для дітей*. <https://dity.in.ua/statti/rozvitok-i-vikhovannya/patriotichni-porobki-dlya-ditey>; *Як зробити оберіг для воїна ЗСУ своїми руками*. <https://lviv.media/lifestyle/78064-yak-zrobiti-oberig-dlya-voyina-zsu-svoyimi-rukami/> та ін.

Радимо також влаштувати творчі виставки: дитячої творчості "Зліт фантазії і щира любов – тобі Україно!", малюнків "Наша квітуча та незалежна держава", фотозамальовок "Неосяжна моя Україно", відеоробіт "Відкрий для себе Україну" тощо.

В умовах воєнного часу актуальною залишається робота з віддаленими користувачами. Для них доцільно організувати віртуальну виставку "Три складові українського буття" (видання, що сприяють вихованню поваги до державних символів), онлайн вікторину "Крок за кроком до Незалежності". Можна також оголосити он-

лайн марафон відео-привітань "Ти, Земле рідна та свята! Ти Батьківщино – люба, золота", "З Днем Української Державності, мій великий, сміливий, гордий та мужній народ!", онлайн акцію "Хай світ пізнає Україну" та ін.

Наша країна багата своїми звичаями та традиціями. Загадковими, неповторними і чарівними є її символи. Ці символи передаються з покоління в покоління і є історією та душею нашого народу. Саме тому так важливо оберігати та шанувати їх. Провідне місце в цій роботі належить саме дитячим бібліотекам як осередкам творчого розвитку, інтелектуального дозвілля юних громадян, спілкування однодумців.

Пропонуємо вам ознайомитись з деякими матеріалами даної тематики, розробленими фахівцями КЗ ЗОБД "Юний читач" ЗОР.

Патріотичний нон-фікшн "Символи моєї Батьківщини"

Нон-фікшн (у перекладі з англійської «non fiction» означає "не вигаданий") – те, що базується на фактах та реальних подіях.

Перша ведуча: Доброго дня, наші дорогі читачі та шановні гості! Сьогоднішня наша зустріч присвячена державним і народним символам нашої країни. Для кожної людини святою є земля, де вона зробила перший крок, вимовила перше слово, почула мамину пісню-колисанку, пішла стежиною до школи. Ці почуття вічні.

Перший читець: Що таке Батьківщина?

Під віконцем калина,
Тиха казка бабусі,
Ніжна пісня матусі,

Дужі руки у тата,
Під тополями хата,
Під вербою криниця,
В чистім полі пшениця.

Другий читець: Над блакиттю весни, над широким задивленим світом

Промовляєм твоє, Батьківщино, завітне ім'я,
Бо твоя доброта у дорозі нам сонячно світить,
Наші дні зігрівіла правда горда і щира твоя.

Друга ведуча: Україна – це земля, де ми народились і живемо, де живуть наші батьки, де жили наші предки. Отже, нам усім дорога наша мати-Батьківщина.

Третій читець: (на початку кожного рядка виходить учасник із відповідною літерою)

У всіх людей одна святиня,
Куди не глянь, де не питай,
Рідніше нам своя святиня,
Аніж земний в чужині рай.
Ім красить все їх рідний край.
Нема без кореня рослини,
А нас, людей, без Батьківщини.

Звучить пісня "Це моя земля, це моя країна".

Перша ведуча: Україна... Золота і чарівна сторона. Земля, рясно вквітчана зеленню. Її історія – це історія мужнього народу, що віками боровся за своє щастя та волю. Вистраждавши, виборовши волю, Україна має нині свої державні символи. У 20-ій статті першого розділу Конституції України записано: "Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України".

Друга ведуча: А що ж означає слово "символ"? Символ – це предмет, який характеризує державу, відображає її побут, традиції, господарювання, історичне минуле, прагнення народу. Державні символи України мають давню і цікаву історію. З глибини віків дійшла до нас ось така легенда. (*Демонструється відео: [Легенда про герб, прапор, гімн України - YouTube](#)*). А зараз ми з'ясуємо, чи уважні ви глядачі. Визначте, будь ласка, які з наступних тверджень є правдивими, а які помилковими.

Бліц "Так чи ні"

1. Чи згадується у легенді, як предки просили землю у Бога? **(Ні);**
2. У матері було три сини? **(Так);**
3. Мати у тексті символізується з Україною? **(Так);**
4. Чи згадується в легенді слово "рай"? **(Ні);**
5. Чи йде в тексті мова про державні символи? **(Так);**
6. Найстарший син вершив правосуддя за допомогою тризуба? **(Ні);**
7. Середнього сина люди прозвали Вимпелом? **(Ні, Прапором);**
8. Наймолодшому сину мати подарувала соловейків спів? **(Так).**

Друга ведуча: Молодці! Ви уважно слухали і чудово запам'ятали текст.

Перша ведуча: Історія символів сягає глибокої давнини. Тож пропоную вам наступну рубрику.

Рубрика "Триєдиний символ волі, слави й сили нашого народу".

Друга ведуча: Ви, мабуть, знаєте, що герб є символом влади, знаком держави чи якогось великого роду. Слово "герб" походить від німецького "erbe", що в перекладі - "спадок", що означає емблему, спадковий знак, поєднання фігур і предметів, виражає історичні традиції власника.

Державний герб – це символ, який презентує країну як суверенну незалежну державу. Він зображується на офіційних документах, печатках, грошових і поштових знаках, службових посвідченнях, штампах, бланках державних установ. У світовій практиці немає суворої регламентації творення державних гербів. Практика їх оформлення спирається на національні традиції певної країни.

Перша ведуча: Погляньмо на Герб України. Найдавнішим із знаків, що дійшов до наших днів і широко використовується сьогодні, є тризуб. Він – частина корони,

яку носив київський князь. Отже, золотий тризуб на блакитному тлі вважається символом влади. Саме його ми і бачимо на нашому Гербі.

Перший читець: Знак країни головний –

Це тризубець золотий.

Він, як сонце, в небі синім,

В ньому слава, в ньому сила,

В нім священне слово "ВОЛЯ",

Що рятує від неволі.

Друга ведуча: Чому саме тризуб вважають гербом? Мабуть, тому, що число три завжди вважалось числом казковим, чарівним, магічним. А ще у тризубі відображено триєдність життя – це Батько, Мати, Дитина, які символізують Силу, Мудрість, Любов.

Другий читець: Тризуб – немов сім'я єдина,

Де тато, мама і дитина

Живуть у мирі і любові

В Україні – вільній, новій.

Перша ведуча: Тризуб є давнім символом. Важко визначити точно, коли він з'явився на наших землях. Це зображення археологи зустрічали у багатьох пам'ятках культури, датованих першими століттями нашої ери. Він був відомий серед народів Сходу і Середземномор'я з найдавніших часів, а на українських землях було знайдено кам'яну застібку часів Трипільської культури (V – III тис. до н.е.) із цим знаком.

Друга ведуча: Існує багато версій, що пояснюють походження тризуба. Відомо до 40 його тлумачень: тризубець, підсвічник-трикірій, сокіл, якір, житній колос, лук зі стрілою, символ триєдності світу тощо.

Перша ведуча: Тризуб пов'язують також із релігійною емблематикою і з матеріальною життєдіяльністю людини. Безперечно, люди використовували знаряддя, яке нагадувало тризуб. Воно допомагало полювати, ловити рибу, обробляти землю, навіть, оборонятися. Тризуб постійно був уживаний і в побуті українців. Зокрема, його малювали на стінах, дверях чи воротах під час релігійного свята – Водохреща.

Друга ведуча: Одні люди читають в нім слово "Воля", інші бачать у княжому тризубі старовинну зброю: лук, меч та інше військове приладдя, яким наші прадіди мужньо билися з численними ворогами, виборювали волю для свого народу. Якщо придивитись уважно до герба, то ще можна побачити сокола, який стрімко летить у повітрі. Сокіл – символ мужності та військової доблесті, оберіг в битві, поході. Також він є сонячним символом, який означає натхнення та перемогу. З давніх часів образ сокола втілював перевагу, сильне бажання, дух, світло, був символом сміливості і відваги, гордості і благородства.

Перша ведуча: У давній Русі тризуб був родовим знаком князівського роду Рюриковичів. Його численні зображення віднайдені на тогочасних монетах, печатках, посуді, надгробках, цеглі, актових печатках, персях-печатках, злитках-гривнах, зброї, спорядженні, товарних пломбах.

Друга ведуча: Цей символ власності та влади переходив із покоління в покоління, видозмінюючись, аби кожен представник роду мав індивідуальну емблему. Особливо багато артефактів – за період князювання Володимира Святославовича. Тому тризуб і вважається знаком князя Володимира Великого.

Перша ведуча: Зображення тризуба на землях Русі було поширене протягом багатьох століть. Після занепаду роду Рюриковичів воно поступово витіснилося. У XIV ст. почали формуватися геральдичні національні системи. Власний герб створило і Військо Запорозьке. Це був козак із мушкетом. Його зображували на військових печатках гетьманів та кошових отаманів у XVI - першій половині XVII ст. Від кінця XVII ст. традиційний герб використовували і Городове, й Низове Військо Запорозьке, що, правда "низовики" додали ще зображення спису. Проте утвердженню власної геральдичної системи завадила повна ліквідація автономії гетьманщини.

Друга ведуча: Із проголошенням Української Народної Республіки в листопаді 1917 р. питання державного герба набуло особливої актуальності. Центральна Рада створила спеціальну підготовчу комісію, що об'єднала істориків, юристів, гербознавців і художників. 25 лютого на засіданні Малої Ради тризуб було офіційно затверджено Гербом Української Народної Республіки.

Перша ведуча: Наш герб пройшов довгий тернистий шлях. Лише 30 серпня 1991 р., після проголошення Акту про Незалежність України, був прийнятий Національний Державний Герб – золотий тризуб на блакитному тлі. 28 червня 1996 р. Конституція України закріпила цей символ нашої держави. День Державного Герба України ми відзначаємо щороку 19 лютого. (демонструється відео: [День Державності України. Герб. - YouTube](#))

Друга ведуча: А зараз пропоную визначити, хто був найуважнішим при перегляді відео, та обрати правильну відповідь.

Тест-вікторина "Державний Герб України"

1. Як ми називаємо український герб? (трилисник, тризуб, якір);
2. Знаком якого князя був тризуб? (Володимира, Святослава, Ігоря);
3. Що зображено на Державному Гербі України? (тризуб на фоні щита, золотий тризуб, тризуб на фоні прапора).

Друга ведуча: Молодці! Ваша увага заслуговує на повагу!

Третій читець: Наш герб – тризуб,
Це воля, слава й сила.
Наш герб – тризуб,
Недоля нас косила.

Та ми зросли, ми є,
Ми завжди будем,
Добро і пісню
Несемо ми людям.

Перша ведуча: Герб нашої Держави – тризуб – символізує мир і творчу працю, спорідненість поколінь; він є продовженням глибинних історичних традицій українського народу.

Друга ведуча: Переходимо до наступної рубрики.

Рубрика "Наш священний диво-птах у синьо-жовтих кольорах"

Перший читець: Є священний диво-птах
В синьо-жовтих кольорах;
Нас ніколи він не кине,
Хоч летить на всіх вітрах.

Другий читець: Він веде вперед щодня,
Він присяга і суддя.
Бачить нас крізь мури-стіни
Та питає: "Чи козак ти?"
Знаний прапор України –
Честі нашої маяк.

Перша ведуча: Державний Прапор України є втіленням національної єдності, честі та гідності. Із цим прапором воїни вирушали в похід, під ним виступали на захист своєї Батьківщини. Під цим стягом ми йшли до проголошення самостійної України і зараз йдемо до перемоги.

Друга ведуча: Прапор, як засіб сигналізації, відомий з античних часів. Найчастіше це був шматок тканини, прив'язаний до списа чи держала, що вказував місце збору воїнів. Прапор символізував єдність земель і племен; він гуртував міста і краї в державу, а духовно й історично близькі етноси – в націю.

Перша ведуча: В усі віки і в усіх народів державний прапор був однією з найвищих і найшанованіших святинь. Слов'яни обожнювали свої знамена і вірили, що у воєнний час вони святіші від усіх ідолів. Прапорonosцями призначали визначних богатирів, які мали за обов'язок постійно тримати прапор над полем бою, пильно охороняти його. Значення прапора під час бою було надзвичайно велике. Якщо він стояв нерухомо, знали: битва проходила вдало.

Друга ведуча: Синьо-жовтий прапор України має досить давнє походження. Ще під час визвольної війни під проводом Богдана Хмельницького синя і жовта барви найчастіше трапляються в козацькому одязі. Жовто-сині прапори використовували і українські січові стрільці.

Перша ведуча: Чому саме синьо-жовті кольори є основою прапора? Українське синьо-жовте колірне сполучення – одне з найдавніших серед сучасних національних прапорів. Жовто-блакитні барви символізували Київську Державу ще до християнізації Русі. Майже всі герби міст Київщини, й України загалом, обрамлялися жовто-блакитними кольорами. Жовтий колір – це колір пшеничного поля, колір хліба, зерна,

що дарує життя всьому сущому на землі. Це ще й колір жовтогарячого сонця, без лагідних променів якого не дозрів би, не заколосився б життєдайний хліб. Синій колір – це колір ясного, чистого, мирного неба.

Друга ведуча: Наш прапор нагадує наше літо, коли небо над Україною таке синє, як покрови Пречистої Діви, а наші лани – такі золоті, як паски на маминому столі. Наш народ переніс на свій прапор синь українського неба і золото неозорих пшеничних ланів.

Перша ведуча: Кольори ці мають ще інше значення – "мир" і "багатство", бо народ наш є мирний і працьовитий. Роботою в поті чола здобував він славу рідній землі. Коли ж вороги порушували спокій народу-трударя, він ставав воїном. А синьо-жовтий прапор кликав до бою, перемоги. Наш прапор – це символ миролюбства та стабільності держави, урочистості тих чи інших всенародних подій, свят і ритуалів.

Друга ведуча: Протягом ХХ ст. синьо-жовтий прапор пройшов шлях народного визнання й юридичного оформлення. Важливі події українського державотворення, боротьби за свободу країни, акції протесту та непокори відбувалися під національним стягом. (*демонструється відеохронограф "Жовто-блакитний вимір українського прапора"* [Video Історія державного прапору України YouTube valeria Se...bing.com > videos](https://www.youtube.com/watch?v=Se...)).

Перша ведуча: Як бачимо, український національно-державний прапор прийшов до серця нашого народу тернистими шляхами буття. Під час історичних звершень він ставав символом боротьби за національні та соціальні права. За комуністичного тоталітарного режиму український прапор символізував спротив. У нашому прапорі втілені віковічні прагнення до миру, праці, краси та багатства рідної землі.

Третій читець: Крилатий вітер розвіває стяг –

Блакить із золотом отут переплелися,
Наш прапор майорить, неначе птах:
Народ не вмер й нікому не скорився!

Перший читець: Ми пишемо історію землі,

Своєї незалежної країни,
Ми – громадяни, хай ще і малі.
Держава наша – вільна Україна.

Другий читець: З часів далеких відгомін іде

Про прадідів, відвагу, мужність, славу.
Наш прапор житнім золотом цвіте;
Він – символ незалежної держави.

Третій читець: Знамення сяє сонцем золотим,

Небесною виблискує блакиттю.
З ним здобували все, що є святим;
І нас із ним нікому не скорити.

Друга ведуча: 23 серпня 2004 р. на вшанування багатовікової історії українського державотворення, державної символіки Незалежної України та з метою виховання поваги громадян до державних символів України Указом Президента України було встановлено відзначати щорічно, 23 серпня, День Державного Прапора України.

Перша ведуча: Сьогодні синьо-жовтий прапор майорить на всіх державних установах України. Він піднімається при відкритті міжнародних конференцій, під час офіційних церемоній. Стрімко злітає це полотнище і на різних спортивних змаганнях, коли на п'єдестал пошани підіймаються українські спортсмени. Під синьо-жовтим державним прапором ходять у моря-океани українські кораблі. Гордо здіймається синьо-жовте знамено, промовляючи всьому світу: "Є у світі Україна!".

Друга ведуча: А зараз – увага на екран. З наведених слів складіть речення, скориставшись шифром.

Гра "Шифрувальник"

1. нашого України Державний народу. – прапор святиня (*Шифр: 3 6 2 5 7 1 4*). **Відповідь:** *Державний прапор України – святиня нашого народу.*

2. прапор національної є Український гідності. Втіленням (*Шифр: 4 1 3 6 2 5*) **Відповідь:** *Український прапор є втіленням національної гідності.*

3. держави. – символ жовтий незалежної Синьо- прапор (*Шифр: 6 4 7 2 3 5 1*) **Відповідь:** *Синьо-жовтий прапор – символ незалежної держави.*

Друга ведуча: Ви дуже уважні, молодці! В нагороду наші артисти дарують вам музичний номер. (*демонструється відеоролик на пісню "Гей ви, хлопці січові."*) А на нас вже очікує наступна рубрика.

Рубрика "Гімн України – це душа української нації"

Перша ведуча: До найбільших святинь будь-якого народу належить і гімн. Гімн – це урочиста пісня. Це ті слова та музика, які змушують кожного з нас підніматися при перших же акордах, із трепетом у душі слухати ту мелодію, яка кличе до світлого і високого. В них сконцентрована жива історія народів, їх прагнення до волі.

Друга ведуча: Своїм корінням гімни сягають глибокої давнини. Спочатку вони виконувалися на честь богів і героїв. З плином часу гімн став урочистою піснею, яка об'єднувала близьких за духом людей, надихала їх на добрі справи, дарувала наснагу.

Перший читець: Лине пісня незабутня,
Горда, величава.
В ній – надія на майбутнє,
України слава.

Перша ведуча: Перша музична символіка нашого народу сягає часів Київської Русі. Тоді роль гімну виконували бойові заклики та пісні, які створювали патріотичний настрій перед битвами.

Друга ведуча: Понад століття тому, на початку 60-х років XIX ст., поет Павло Чубинський написав вірш "Ще не вмерла Україна", в якому виражено найсердечніші думки і прагнення нашого народу. Точної дати написання вірша немає, але за деякими джерелами, він бере свій початок з 1862 р. Як свідчать сучасники, восени 1862 р. на одній з вечірок у Чубинського сербські студенти, що навчались у Київському університеті, співали патріотичну пісню, в якій згадувався цар Душан, а в приспіві були слова "срце бије и крв лије за своју слободу". Пісня дуже сподобалася Чубинському, і він раптом подався в іншу кімнату, а через півгодини вийшов звідти з готовим текстом пісні "Ще не вмерла Україна".

Перша ведуча: Вірш Чубинського почав своє нелегальне існування в межах царської Росії і як патріотично-політичний твір, і як пісня. У 1863 р., завдяки учаснику польського повстання П. Свенціцькому, вірш нелегально потрапив у Галичину і з'явився у львівському журналі "Мета". Текст вірша вирізнявся серед інших широтою осмислення історичної долі українського народу. Тут ми знаходимо заклик до боротьби і віру в безсмертність України, її національне визволення й культурне піднесення; впевненість у невичерпності таланту народу і надії на світле майбутнє.

Друга ведуча: Не менш важливу роль у майбутньому гімні зіграла й музика, написана західноукраїнським композитором і диригентом Михайлом Вербицьким, що був одним з організаторів культурного й духовного життя в Західній Україні. Ніжна і водночас горда, непокірна мелодія ввібрала в себе характерні риси українських пісень. А ще вона має яскраво виражене похідно-маршове звучання. Ця пісня припала до душі українцям і невдовзі стала новим Національним Гімном.

Перша ведуча: Починаючи з середини 60-х років XIX ст. пісня "Ще не вмерла Україна" поширювалась від Карпат до Сибіру. Спочатку на західноукраїнських землях, а згодом і на Наддніпрянщині, і в місцях компактного проживання українців: Канаді, США, Бразилії та інших.

Друга ведуча: Новий імпульс гімну надало утворення УНР та ЗУНР. Слова і музика пісні почали з'являтися у багатьох виданнях: у Львові, Києві, Відні, Берліні, як українською мовою, так і в перекладі англійською, німецькою та іншими мовами. Твір виконували різні хорові колективи та духові оркестри. По суті, пісня "Ще не вмерла Україна" виконувала функції Гімну Української держави. Проте, впродовж 1917-1920 рр. вона не була законодавчо затверджена як єдиний державний гімн. В той час використовувалися й інші гімни. Статус гімну твір вперше отримав у Карпатській Україні в 1939 р.

Перша ведуча: Наприкінці 80-х – початку 90-х років минулого століття пісня почала набирати широкого розголосу серед українців. У липні 1991 р., після урочистих зборів, присвячених першій річниці прийняття Декларації про державний сувере-

нітет України, відбувся концерт, заключним акордом якого стало виконання всіма присутніми в залі пісні "Ще не вмерла Україна". Так після десятиліть замовчування цей твір отримав майже офіційне визнання.

Друга ведуча: 15 січня 1992 р. Верховна Рада України затвердила музичну редакцію пісні. А через 11 років, 6 березня 2003 р., парламент ухвалив Закон "Про Державний Гімн України", яким затвердив Державним Гімном пісню "Ще не вмерла України і слава, і воля" зі зміненою першою строфою. Отже, ст. 20 Конституції України набула завершеного вигляду, а Національний Гімн на музику Михайла Вербицького отримав слова, затверджені законом. 7 грудня 2021 р. Кабінет Міністрів України прийняв рішення відзначати День Державного Гімну України 10 березня. Ця дата обрана не випадково. Саме цього дня у 1865 р. в польському місті Перемишль на Шевченкових роковинах уперше прозвучав твір композитора М. Вербицького на слова поета П. Чубинського.

Перша ведуча: Свою шану до Національного Гімну наш народ висловлює в народних прислів'ях. Пропоную вам скласти пазли та прочитати ці прислів'я.

Пазл "Прислів'я про Гімн України"

Встановивши послідовність чисел, діти мають прочитати прислів'я:

I. 3. вай – 8. ку 9. три 5. гру 2. спі
7. ру 4. на 1. Гімн 10. май. 6. дях

Відповідь: Гімн співай – на грудях руку тримай.

II. 3. зн 6. аї 4. ає, 1. Хто 9. слав
5. Укр 8. про 10. ляє. 7. ну 2. Гімн

Відповідь: Хто Гімн знає, Україну прославляє.

III. 5. ню спі 8. дина св 2. на пта 4. ою піс 6. ває, кож
9. ій гімн 7. на лю 1. Кож 10. знає. 3. шка св

Відповідь: Кожна пташка свою пісню співає, кожна людина свій гімн знає.

Перша ведуча: Молодці, і з цим завданням чудово впоралися!

Другий читець: Слова палкі, мелодія врочиста.

Державний гімн ми знаємо усі.

Для кожного села, містечка, міста –

Це клич один з мільйонів голосів.

Третій читець: Це наша клятва, заповідь священна.

Хай чують друзі й вороги,
Що Україна вічна, незнищенна,
Від неї лине світло навкруги.

Друга ведуча: День Державного Гімну нагадує нам про необхідність берегти свою країну, боронити свою свободу та відстоювати свої права. У важкі часи наш гімн став символом єднання та нездоланної відваги українців. (демонструється відео: [Гімн України – "Ще не вмерла України і слава, і воля"](https://www.youtube.com) <https://www.youtube.com>)

Перша ведуча: Історію не можна переінакшити. Наші батьки, діди і прадіди билися за волю України під предковичними символами, які передавали у спадщину своїм синам та онукам. І ці святині – герб, синьо-жовтий прапор, гімн – будуть і далі закликати до зміцнення національної свідомості та збереження нашої історичної пам'яті.

Друга ведуча: Але, крім держаних символів, країни мають ще й *народні символи*. Наша країна не є виключенням. У давнину кожне слов'янське плем'я, родина і, навіть, окрема людина, мали свої обереги. Ними служили трави і квіти, дерева та кущі, птахи і сили природи, різні предмети. Мамина пісня, батькова хата, дідусева казка, бабусина вишиванка, рушник, калина біля вікна, барвінок, верба, чорнобривці – все це наші символи. Кожен із них має свою цікаву та довгу історію, про які складають легенди та міфи. Тож перейдемо до наступної нашої рубрики.

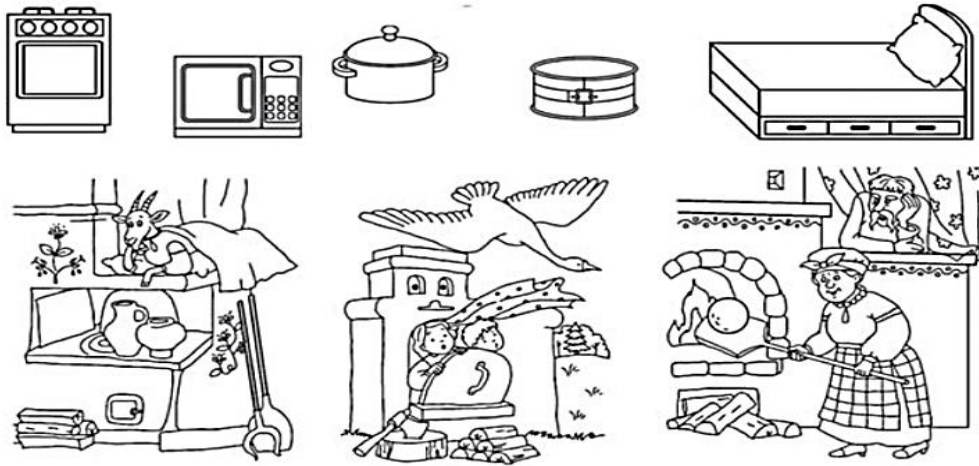
Рубрика "Жива душа народна, жива, неподолана"

Перша ведуча: Одним із символів-святинь українського роду є **українська хата**. Вона – невід'ємна частка нашої давньої культури та місце сили. Хата для українця була всім – і храмом, і рідним краєм, і батьківщиною, і матір'ю. Вона є взірцем естетичних вподобань українців, що уособлюють всесвіт, в якому долівка – земля, стіни – гори й ліси, а стеля – небесна баня (склепіння), сволок на стелі – Чумацький Шлях, а покуть – небесна ясна зоря. Люди часто називали хату берегинею своїх душ, бо для українців побудувати дім означало не лише залити фундамент та викласти стіни, а й створити місце для родового гнізда, народити, виростити та виховати в ньому дітей, добрими, працьовитими та віруючими.

Друга ведуча: Рідна хата оспівана в піснях, оповита легендами та переказами, опоетизована майстрами слова та пензля, вона завжди буде символом добра і надії. "Хата моя, біла хата, рідна моя сторона, пахне любисток і м'ята, мальви цвітуть край вікна", "Люди добрі, хата тепла", "Чим хата багата, тим і рада", "Своя хата – своя правда, своя стріха – своя втіха", "Де будь, там будь, а свою хату не гудь", "Де хата не метена, там дівка не плетена". І це лише часточка із немеркнучих перлин народної мудрості про батьківщину. Людина не має права бути безбатченком, вона завжди повинна пам'ятати батьківську хату, з якої вона пішла у велике життя. А чи впізнаєте ви сучасні предмети, які замінили речі прадавньої хати? Дізнаємося про це після того, як ви виконаєте наступне завдання.

Пазл "Казка – брехня, але ..."

Малюнки роздруковуються відповідно до кількості команд/учасників

Друга ведуча: Молодці! І казки впізнали, і всі предмети правильно назвали та ще й з їх заміною не помилилися.

Перша ведуча: Не менш важлива для нас **українська народна вишиванка**. Вона є унікальним явищем духовно-матеріальної культури нашого народу. Це ще одна національна святиня, яка символізує собою і несе в собі духовне багатство, високу мудрість і традиційний зв'язок багатьох поколінь, зв'язок, що не переривається віками. Вишиванку передають з роду в рід, зберігають як безцінну реліквію. Багато віків вишиванка служила для українців оберегом від усього зла. У ній радість і журба, надія та сила, які віддавна супроводжують кожного українця. Вишиванка – символ здоров'я і краси, щасливої долі і родинної пам'яті, любові і вірності. Українці вірять, що вишиванка наділена величезною силою і здатна творити дива. Науковці також стверджують, що у національному вбранні народ завжди кодує свої "щастя і долю, життя і волю", як йдеться про це в обрядових народних піснях.

Друга ведуча: Вишиванка – одяг вільних людей, її з давніх часів носили чумаки, козаки, воїни УПА, українські мовознавці, письменники та дисиденти. Багато століть українці боролись за свою свободу і носили вишиванку як символ своєї національної ідентичності. Так триває і досі: українські воїни, захисники та волонтери щодня воюють за вільну Україну та вірять, що наступний День вишиванки пройде у мирній Україні.

Перша ведуча: 16 травня ми святкуємо Всесвітній день вишиванки. Ця дата об'єднує українців, прославляє нашу культуру, виховує любов до рідної землі, до національних символів. Наш народ склав чимало чудових виразів про вишиванку. Отже, для вас ще одне завдання. Закінчить прислів'я та приказки про вишиванку.

Бліц-конкурс "Веселка прислів'їв"

1. Як неділя, ... *то й сорочка біла.*
2. Бідний на сорочку старається, ... *а багатий і кожуха цурається.*
3. Як мати рідненька, ... *то й сорочка біленька.*
4. Хочеш сорочку мати – ... *не треба зівати.*
5. Немає нічого, окрім сорочки, ... *в якій мати народила.*
6. Пізнають хлопці і в драній сорочці, ... *аби полики вишиті.*
7. Рукави – як писанка, а личко – ... *як маків цвіт.*
8. У наших хазяйок по сто сорочок, а в мене одна – ... *та й та біла щодня.*

Перша ведуча: Дуже добре! Ви справжні знавці української народної творчості. Щиро вам дякую!

Друга ведуча: Розповідаючи про Україну, ми не уявляємо її й без вишитого **рушника**. Його можна порівняти з піснею, витканою на полотні. Все життя українця пов'язане з рушниками. Рушником ушановували появу немовлят в родині, одруження дітей, зустрічали рідних і гостей, виряджали в далеку дорогу батька, сина, чоловіка й коханого, проводжали людину в останню путь.

Перша ведуча: Рушник на стіні – невід'ємний символ хатнього інтер'єру. Гарно оздоблений рушник висів біля ганку на кілочку в кожній хаті, ним витирали руки і посуд, накривали діжку з тістом, спечені паляниці, діжку після випікання хліба, з ним ходили доїти корову, з ним починали обжинки. Хліб-сіль на вишитому рушнику – то висока ознака гостинності народу.

Перший читець: Хліб і сіль, рушник – гостинності ознаки,

А також культові і обрядові знаки.

Чудовий український наш рушник!

На щастя, він ще з побуту не зник.

Друга ведуча: Рушник пройшов крізь віки і нині символізує чистоту почуттів, глибину безмежної любові до своїх дітей, до всіх, хто не черствіє душею. Український рушник символізує не лише умілі руки, але й чисту душу, і щирі почуття, і повагу до попередніх поколінь. І хотілося б, щоб цей символ завжди прикрашав нашу оселю, був ознакою великої любові і незрадливості. "Хай стелиться вам доля рушниками!" – казали, бажаючи людині щастя. Знаний у світі український скульптор, художник, етнограф Іван Гончар якось сказав, що Україна має стільки рушників, що ними можна оперезати всю земну кулю. Наш рушник є і оберегом, і молитвою, і засобом спілкування з предками. (звучить "Пісня про рушник", відео: <https://www.youtube.com/watch?v=4iav4SZnR0U>)

Перша ведуча: **Вінок** також належить до українських національних символів-оберегів. В Україні вінки мали сонячну символіку. Дівчина у вінку асоціювалася з сонцем, що сходить. Вінок символізує дівочтво та довершеність, долю і життєву силу. Плетучи віночки, дівчата співали: "Заплету віночок, заплету шовковий на щастя, на

долю, на милого вроду!". Вінок також є символом слави і перемоги, успіху та могутності, святості, щастя та миру.

Друга ведуча: До українського віночку вплітали різноманітні квіти. В одному вінку могло бути до 12 різних квіток. І кожна квітка у віночку щось символізувала: троянда – кохання, біла лілея – чистоту і невинність, волошка – ніжність, вереск – самотійність, польовий дзвоник – вдячність, лавр – успіх і славу, мальва – красу, півонія – довголіття, ромашка – мир, безсмертник – здоров'я людському роду, калина – дівочу вроду. До речі, калина є одним із символів України.

Перша ведуча: А ще до віночка прив'язували різнокольорові стрічки. Вони мали бути трохи довшими волосся, заплетеного в косу, щоб оберігати від недобрих поглядів. Кольори стрічок також символічні. Кожний колір мав своє значення. Світло-коричнева стрічка – символ землі-годувальниці, жовта – сонця, зелена – краси та молодості, блакитна – неба і води, жовтогаряча – хліба, фіолетова – мудрості, малинова – душевності і щирості, рожева – добробуту, червона – кохання.

Друга ведуча: А зараз наші юні артисти покажуть нам народну гру.

Гра-танок "Віночок"

Учасники стають в коло і по черзі передають віночок один одному. Ведуча промовляє слова: "Ти, віночку чарівний, ти, віночку запашний. Ти по колу обернись, біля мене зупинись. У кого віночок, той виконує таночок". На кому слова закінчуються, той танцює.

Друга ведуча: Яка чудова гра! Вам вона сподобалась? Молодці! Ваші оплески сміливцям!

Перша ведуча: Унікальним символом української культури, історії та духовності є **писанки**. Писанка – це символ вічного життя та безсмертя, символ Сонця й любові, краси та весняного відродження, добра, щастя і радості. Будь-яка писанка – це витвір мистецтва, що несе в собі глибокий зміст і тисячолітні традиції. Кожен орнаментальний мотив має певне сакральне значення. З них на писанці складається мальована молитва про злагоду і мир поміж людьми. В народі кажуть: "У світі доти існувати-ме любов, доки люди писатимуть писанки". Подарована з любов'ю писанка здатна принести до будинку щастя, здоров'я та добробут.

Друга ведуча: Наша Україна – край мальовничий. Дивовижна природа рідного краю знайшла відображення в народних обрядах, традиціях, у нашій історії і творчості. Саме про це поговоримо в наступній рубриці.

Рубрика "Живі символи України"

Другий читець: Буває, часом сліпну від краси.

Спинюсь, не тямлю, що воно за диво,

Оці степи, це небо, ці ліси.
Усе так гарно, чисто, незрадливо,
Усе, як є – дорога, явори,
Усе – моє, все зветься – Україна.

Перша ведуча: Майже у всіх народів є улюблені **рослини-символи**. Так, коли ми говоримо про клен, то знаємо, що це символ Канади. А коли говоримо про калину, вербу, дуб, тополь, барвінок, чорнобривці, то розуміємо, що це народні символи України, які здавна уособлюють красу нашої країни, духовну міць її народу, засвідчують нашу любов до рідної землі. *(демонструється відео "Рослини-символи України": <https://www.youtube.com/watch?v=VS4mbwEjrFw>)*

Друга ведуча: Звісно це не всі рослинні символи народу України, але це – найпопулярніші. А зараз переходимо до **тварин-символів**. І найбільше серед них птахів! Птахи завжди були особливим символом України. Їхня краса, майстерність у польоті та символіка відображають глибокі зв'язки з українською культурою. Згадаємо найважливіших із них. *(демонструється відео "Птахи-символи України" [українські птахи символи youtube soloha](https://www.youtube.com/watch?v=OiiXTw1vZ5U) bing.com > videos)*

Перша ведуча: Тварин-символів у нас також багато. Назвемо найпопулярніші. *(відео "Тварини-символи": <https://www.youtube.com/watch?v=OiiXTw1vZ5U>)*

Друга ведуча: А зараз трошки розважимося. Пропонуємо вам взяти участь в **музичному батлі**. Вам треба виконати 1-2 куплети будь-якої пісні, в якій згадуються народні символи України. Наприклад, "При долині кущ калини", "Пісня про рушник" тощо. *(проводиться музичний батл)*. Молодці! Я у захваті від того, скільки пісень ви знаєте та як чудово співаєте. Щиро вам дякую!

Перша ведуча: Ми сьогодні пригадали чимало національних символів. Проте, це ще не повний перелік. Із багатьма іншими символами нашого народу ви можете ознайомитись завдяки виданням, представленим на нашій книжковій виставці.

Проводиться огляд виставки-інсталяції "Наші символи – наші святині").

Друга ведуча: Розмову про Україну та про її символи можна вести без кінця-краю, бо така багата і щедра наша земля, така славна її історія.

Перша ведуча: Безумовно, кожен народ із повагою ставиться до своїх символів. Національні символи українців – це наша спадщина, цінна і багата, адже в українських звичаях і символах – коріння нашого народу. Це – свідчення його духу, його історичних прагнень, унікальності, це – своєрідний генетичний код нації.

Друга ведуча: Дорогі друзі! Будьте справжніми патріотами своєї країни. Любіть свою землю, пишайтесь нею, пізнавайте її символи. На закінчення нашого свята хочу звернутися до всіх присутніх у цій залі словами відомого українського поета Володимира Сосюри:

Любіть Україну у сні й наяву,
Вишневу свою Україну,
Красу її вічно живу і нову
І мову її солов'їну.

Любіть Україну, як сонце любіть,
Як вітер і трави, і води.
В годину щасливу і в радості мить,
Любіть у годину негоди,

Любіть у труді, у коханні, в бою.
Всім серцем любіть Україну свою!

Перша ведуча: Дякуємо за увагу та чекаємо на нові зустрічі в нашій бібліотеці.
На все добре! (демонструється відеокліп пісні "Квітуча Україна":
<https://www.youtube.com/watch?v=Voc0buNlVVE>

Поданий вище сценарій можна поділити на кілька частин та провести як цикл заходів з популяризації державних та народних символів.

Нижче наводимо ще декілька цікавих пізнавальних заходів, які можуть стати в нагоді під час організації роботи з популяризації державних та народних символів України.

Експрес-тест "Державні символи України"

Оберіть правильну відповідь:

1. Державними символами України згідно Конституції України є... (**Державний Прапор, Державний Герб, Державний Гімн**; Державний Прапор, Гербова печатка, Державний Гімн; Державний Прапор, Державний Гімн, Булава Президента України);
2. Коли Постановою Верховної Ради України затверджено Державний Герб України? (9 лютого 1922 р.; **19 лютого 1992 р.** ; 17 лютого 1922 р.);
3. Що зображено на Державному Гербі України? (**тризуб**, меч, булава);
4. 18 вересня 1991 року Президія Верховної Ради України юридично закріпила за біколом статус офіційного прапора України. Які ж кольори має Прапор України та як вони розташовані? (**жовтий зверху, блакитний знизу; синій зверху, жовтий знизу**; жовтий зверху, синій знизу);
5. Як називається наука, що займається вивченням прапорів? (**вексилнологія**, прапорознавство, знаменологія);
6. Хто є авторами Державного Гімну України? (Тарас Шевченко і Кирило Стеценко; Павло Тичина і Микола Лисенко; **Павло Чубинський і Михайло Вербицький**);
7. Автор музики Державного Гімну України Михайло Вербицький був... (**греко-католицьким священиком**; вчителем гри на гітарі; оперним композитором);
8. Автор слів Державного Гімну України Павло Чубинський відомий як... (історик; **фольклорист і етнограф**; педагог).

Творча гра "Добери риму – склади вірш"

Доберіть потрібні рими:

1. Одягну український віночок – затанцюю веселий ... (*таночок*).
2. Гарні хлопці стоять біля ганку, а на них сорочки - ... (*вишиванки*).
3. Я танцюю гопак залюбки, адже в мене зручні ... (*чобітки*).
4. Вишиванку везу на гостинець: пам'ятайте, що я - ... (*українець!*).

Загадка – відгадка

Відгадайте загадки про символи-обереги українців

1. Сплелися у коло
Всі квіточки з поля.
Барвисті, духмяні,
В стрічках шовковистих.
І кличе в танок
Український... (<i>вінок</i>).	2. Що за дивнії яєчка
Наша курочка знесла?
Намальоване гніздечко,
Ще й пташиночка мала!
Навкруги – барвисті квіти,
Жовті, сині гілочки.
Що це все? Це напевно – ... (<i>писанки</i>).
3. Квіти розцвітають ось на рукавах,
З ірію далекого повернувся птах –
Дивні візерунки сяють, мов живі –
Мама дарувала оберіг мені! (<i>вишиванка</i>).	4. Тут живе моя рідня,
Мені без неї не жити ні дня.
До неї прагну завжди і всюди,
Дорогу до неї я не забуду.
<i>(Рідна хата)</i> .
5. "Христос воскрес!" – десь пролунало,
І на душі святково стало.
Несуть до церкви із пасками.
Святкові кошики із ... (<i>рушниками</i>).	6. У вінку зеленолистім,
У червоному намисті,
Видивляється у воду
На свою хорошу вроду. (<i>Калина</i>).

Конкурс "Як у нас на Україні"

Ведучий називає три факти, які тісно пов'язані з Україною та вказують на відповідну українську реалію. Учасник, що назве слово після першого факту, отримує три бали, після другого – два, після третього – один.

Реалія I

1. Унікальне українське мистецтво.
2. Одним з головних елементів цього образотворчого мистецтва є бігунок, що означає безперервність сімейного щастя та благополуччя.
3. Це народне мистецтво зародилося в українському селі Петриківка Дніпропетровської області. (*Петриківський розпис*).

Реалія 2

1. Прекрасний витвір мистецтва, символ весняного пробудження природи.
2. Християни освячують їх у церкві разом з паскою.
3. Це розписане різноманітними символами яйце. **(Писанка).**

Реалія 3

1. Хата без нього, що родина без дітей.
2. Хліб та сіль на ньому – ознака гостинності українського народу.
3. Їх вишивають, а потім прикрашають ними хату або витираються. **(Рушник).**

Реалія 4

1. Найкраща прикраса для україночки.
2. Їх пускають на воду під час свята Івана Купали.
3. Це квіти, сплетені в коло, якими прикрашають голову. **(Вінок).**

Хрестики-нулики "Квіти – символи України"

За кожную правильну відповідь учасникам ставлять хрестик або нулик.

1. Рослина з вічнозеленим листям і небесно-блакитного кольору квітками. Вона супроводжує людину від колиски до кінця життя. У її відварі купали немовлят, щоб росли здоровими і щасливими. Цю рослину саджали біля криниці, щоб вода була чистою і цілющою. Часто ми зустрічаємо її на цвинтарі, бо вона є символом вічної пам'яті. **(Барвінок).**

2. У неділю перед Великоднем її гілочки святити, і вони набували магічних лікувальних властивостей. Коли вперше виганяли худобу на літнє пасовище, обов'язково вдаряли її свяченою гілочкою цієї рослини, щоб уберегти її від всіляких напастей. **(Верба).**

3. Висока та струнка рослина, давній символ домашнього затишку, батьківської хати, родинної злагоди. **(Мальва).**

4. У цій рослині – материна мудрість. Наруга над нею вкривала людину ганьбою. Дітям, аби ті не нівечили цвіту, казали: "Не ламай рослину, бо накличеш мороз". Вона є символом мужності та героїчної боротьби з ворогами. **(Калина).**

5. Ця рослина – оберіг українців. Вона символізує рідну землю, свободу, Україну. Крім того, вона є символом дівочої та жіночої краси, стрункості та гнучкості, а також смутку і самотності. **(Тополя).**

6. На Поділлі, у затишній долині, біля чистого джерела, розкинулося село. Коли насунулась орда, від хат лишилися тільки згарища. Гайвороння кружляло над селом. Усіх людей ординці забрали в рабство. Але сталося диво: на згарищі вирости квіти, які не боялись вогню. Люди вірили, що в них вселився дух непоборного народу, і назвали рослину неопалима купина або ... **(Червона рута).**

7. Символ рідного дому, батьківської хати та люблячої матері. **(Чорнобривці).**

8. Ця квітка постала, як символ поєдинку любові та ненависті. Її червоні пелюстки – це любов, а чорна середина – ненависть. Вона – символ печалі і туги, та водночас, надії на краще. (*Мак*).

9. Квітка-символ ніжної та тонкої душевної краси, праведності та святості, скромності й привітності. (*Волошка*).

Вікторина "Хто перший"

Ведучий читає текст, не називаючи виділених слів, а учасники повинні якомога швидше назвати пропущене слово.

Звірі та птахи присутні не тільки у домашніх помешканнях – як друзі сім'ї, а й у назвах та емблемах престижних авто. На капоті французького легковика "Пежо" красується лев, на Ferrari, Porsche і КамАЗі – кінь, на "Фордах" – мустанг (здичавілий домашній кінь), на "Альфа Ромео" – змія, на "Ламборджіні" – бик.

Ім'я популярної вантажівки – "Газель", всюдихода – "Вепр". Хто знається на військовій техніці, пам'ятає, що грізні танки носили ім'я тигра, пантери, леопарда.

Птахи, тварини часто-густо виступають елементами національної валюти, державних та регіональних прапорів, гербів. Скажімо, на австралійських доларах присутні страус і кенгуру, на банкнотах Південно-Африканської Республіки – носоріг, на білоруських "рублях" колись були зайці, бобри, вовки, рисі, лосі.

За твердженням науковців, у часи козаччини зображення звірів було присутнє на 30 родових гербах, птахів – на 40. На гербах США, Польщі, Ірану, українського міста Чернігова красується орел. Символом Пуерто-Ріко є жаба, символ грецької столиці – сова. На гербі Чеченської Республіки – вовк. На гербах багатьох сіл Латвії розмістилися бджоли, даючи знати, що тут живуть добрі пасічники. Герб Львова прикрасив цар звірів лев. На гербі Криму прописався міфічний срібний грифон, на гербі Закарпаття та містечка Сосниця Чернігівської області – ведмідь, Символом одеського Вилкового є три рибини, основа герба волинського Любомля – два зубри. На гербі містечка Козельця – срібний козел. А ось символом мільйонного Харкова є ріг достатку, що певною мірою теж має стосунок до світу дикої природи.

Гра "Склади квітку для віночка"

На столі розкладено серединки квіточок. Поруч розсипано різнокольорові пелюстки, які потрібно розкласти відповідно до кольору серединки певної квітки.

Завдання-з'єднувалка "Крилаті символи"

На дошці розміщені фото птахів. Окремо подані їх символічні значення. Учасникам пропонується поєднати ілюстрацію та символічне значення птаха.

СИМВОЛ ВОГНЮ ТА ВОЙОВНИЧОСТІ

СИМВОЛ ЄДНОСТІ ЗЕМЛІ Й НЕБА

СИМВОЛ МАТЕРИНСТВА

СИМВОЛ СІМЕЙНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ

СИМВОЛ ВІДВАГИ І СМІЛИВОСТІ

СИМВОЛ КРАСИ І ВІРНОГО КОХАННЯ

СИМВОЛ ВЕСНИ

СИМВОЛ МУДРОСТІ

Завдання у кросворді "Приховані символи"
Учасникам пропонується знайти 12 символів України

Символи України

Я	П	В	С	Р	Є	Л	Ж	Я	І	Ю	Л	В	Д	Щ
Р	І	Г	Н	Й	Р	Е	О	Г	С	Ї	В	Е	У	П
Ф	Ч	Р	З	Ц	И	Л	М	У	О	Ч	Е	О	Д	М
И	О	У	В	Н	Л	Е	Д	Л	Н	В	Р	З	П	А
О	Р	Ш	О	Л	Й	К	Ї	И	Я	І	Б	Н	Л	К
Т	Н	Н	Л	І	Ь	А	Х	Я	Ш	Н	А	А	Й	Л
Ф	О	И	О	С	В	І	І	Х	Н	О	Х	М	Ь	І
Ь	Б	К	Ш	Е	Б	Ж	Н	С	И	Ч	Ф	Ш	Ь	Т
К	Р	Б	К	З	Ї	У	Е	Ш	К	О	Й	Б	Щ	Т
А	И	М	А	Н	Г	П	Л	Б	Д	К	А	О	І	І
Л	В	И	Ш	И	В	А	Н	К	А	И	Д	А	П	С
И	Ц	С	Г	К	Л	Ц	Л	У	Ф	Ї	Ш	Н	З	Ь
Н	І	Ж	Ь	З	Ф	І	Ц	А	Є	Ю	А	Н	Ь	Є
А	Ц	І	Є	Т	О	П	О	Л	Я	Е	Р	Р	Й	Ь
Х	Л	І	Б	Я	Є	Ж	П	Ф	Е	И	Б	Н	Г	И

Список слів:

1. ВИШИВАНКА	5. ЛЕЛЕКА	9. ТОПОЛЯ
2. РУШНИК	6. ХЛІБ	10. ВІНОЧОК
3. МАК	7. ЧОРНОБРИВЦІ	11. СОНЯШНИК
4. КАЛИНА	8. ВОЛОШКА	12. ВЕРБА

Символи України. Відповіді

.	.	.	.	.	.	Л	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	Е	.	.	С	.	В	.	.	.
.	Ч	Р	.	.	.	Л	.	.	О	.	Е	.	.	М
.	О	У	В	.	.	Е	.	.	Н	В	Р	.	.	А
.	Р	Ш	О	.	.	К	.	.	Я	І	Б	.	.	К
.	Н	Н	Л	.	.	А	.	.	Ш	Н	А	.	.	.
.	О	И	О	.	.	.	.	.	Н	О	.	.	.	.
.	Б	К	Ш	.	.	.	.	.	И	Ч	.	.	.	.
К	Р	.	К	.	.	.	.	.	К	О	.	.	.	.
А	И	.	А	.	.	.	.	.	К	.	.	.	.	.
Л	В	И	Ш	И	В	А	Н	К	А	.	.	.	.	.
И	Ц	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Н	І	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
А	.	.	.	Т	О	П	О	Л	Я	.	.	.	.	.
Х	Л	І	Б	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Використана література:

Книги

- Гречило, А. Українські територіальні та національно-державні символи / А. Гречило // Народження країни. Від краю до держави : назва, символіка, територія і кордони України. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2016. – С. 279-346.
- Державні символи України // Сташук, О. Я – громадянин України / О. Сташук. – Київ : ТОВ "Патрик", 2013. – С. 9-10.
- Національна символіка України // Україна : дитяча енциклопедія. – Харків : Фоліо, 2006. – С. 82-85.
- Священне значення блакитно-жовтих барв. Священне значення тризуба (трисуття) // Лозко, Г. Коло свароже / Г. Лозко . – Київ : Український письменник, 2004. – С.147-151.

Символи України // Сокол, А. Моя країна – Україна / А. Сокол. – Чернігів : РВК "Деснянська правда", 2005. – С. 36-45.

Символіка // Складенко, В. 1000 фактів про Україну / В. Складенко. – Харків : ТОВ "Бібколектор", 2013. – С. 71-81.

Шаповалов, Г. Походження українського тризуба, або як поєдналися якір і хрест / Г. Шаповалов. – Запоріжжя, 1992. – 20 с.

Періодичні видання

Гудемюк, Г. Україна – наша Батьківщина / Г. Гудемюк : [Сценарій про прапор України для мол. дошк. віку] // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2019. – № 9. – С. 24-25.

Державні символи : [Сценарій про тризуб, прапор, гімн] // Розкажіть онуку. – 2019. – № 7. – С. 42-43.

Національний символ українців // Шкільна бібліотека. – 2022. – № 1. – С. 28-30.

Новіцька, Ж. Державні символи України / Ж. Новіцька // Історія та правознавство. – 2017. – № 13-14. – С. 38-41.

Овчаренко, Е. Тризуб – від давнини до сьогодення / Е. Овчаренко // Слово Просвіти. – 2018. – № 10. – С. 11.

Пивоварчук, Л. Ми любимо свою Україну / Л. Пивоварчук : [Сценарій свята про символи України] // Бібліотечка вихователя дитячого садка. – 2019. – № 16. – С. 34.

Свято прапора : [Текст] // Вигадує. Думай. Грай. – 2022. – № 1-2. – С. 16-17.

Чорна, І. Бібліотечний диліжанс "Народні символи України" : [Рослинні, тваринні, соціально-побутові символи України] / І. Чорна // Шкільна бібліотека. – 2015. – № 10. – С. 46-47.

Чорна, С. Тризуб – символ суверенної держави і нашої свободи / С. Чорна // Голос України. – 2022. – № 33. – 19 лютого. – С. 4.

Шумило, С. Сакральний символ України / С. Шумило // Культура і життя. – 2018. – № 13. – 30 березня. – С. 6-9.

Інтернет-джерела

24 символи боротьби за Незалежність: що підтримує віру українців у Перемогу.

<https://rubryka.com/article/symbols-war-ukraine/>.

Артефакти, архітектурні споруди, книжки та музика: 15 головних символів української державності. <https://suspilne.media/culture/265811-artefakti-arhitekturni-sporudi-knizki-ta-muzika-15-golovnih-simvoliv-ukrainskoi-derzavnosti/>.

Державні символи України. <https://liveua.in.ua/fakty/derzhavni-symvoly-ukrajiny.html>

Загадки про державні та народні символи України. <https://moieptashenia.com/25095/>.

Народні символи України – сакрал українського народу.

<http://studcon.org/narodni-symvoly-ukrayiny-sakral-ukrayinskogo-narodu>.

Символіка українців. <https://www.duhocTrungquoc.vn/wiki/uk>.

Україна в символах – народні та державні обереги. <https://www.nove.in.ua/2023/09/06/ukraina-v-symvolakh-narodni-ta-derzhavni-oberehy/>.

Шлях до незалежності. Цікаві факти про державні символи України.

<https://destinations.ua/uk/culture/culture/1128-the-path-to-independence-interesting-facts-about-the-national-symbols-of-ukraine>.

**Комунальний заклад "Запорізька обласна
бібліотека для дітей "Юний читач"
Запорізької обласної ради**

**69006
м. Запоріжжя,**

вул. В. Лобановського, 14

**Телефони: (061) 236-85-62
236-85-63
236-86-27
236-86-49**

**Електронна пошта: zobd@ukr.net
Сайт: <http://zobd.zp.ua>**